

Den Haag, september 2017

Geachte docent,

Binnenkort komt u met uw 3^e klas bij ons op bezoek voor het educatieve programma 'Keuzes in tijden van oorlog' in het kader van Cultuurmenu VO.

Het bezoek

Tijdens het programma in het Nationaal Archief verdiepen leerlingen zich in een dossier met documenten uit de Tweede Wereldoorlog. Ze voeren zelf een klein historisch onderzoek uitvoeren met deze bronnen uit het Nationaal Archief.

Tijdens een uniek kijkje achter de schermen in een depot zien ze de originele documenten.

De voorbereiding

Ter voorbereiding op het bezoek aan het Nationaal Archief kunt u gebruik maken van de volgende uitleg en opdrachten. Afhankelijk van wat al behandeld is in de klas kunt u zelf kiezen waar u de nadruk op legt (duur 30 a 50 minuten). Onze ervaring is dat als leerlingen voorbereid naar het archief komen, ze uiteindelijk veel meer leren.

1. *Introductiefilm: wat is het Nationaal Archief?* (facultatief, duur 5 min)

Het Nationaal Archief bewaart dus heel veel informatie op papier. U kunt [hier de introductiefilm](#) bekijken over het Nationaal Archief.

Daarin wordt verteld wat een archief is, wat we in het archief bewaren en waarom.

2. *Bronnen* (10 minuten)

Vraag aan de leerlingen wat zij weten over bronnen en wat voor soorten bronnen er zijn. Kunnen ze voorbeelden geven?

Geschreven	brieven, verslagen, overeenkomsten, boeken, dagboeken
Ongeschreven	objecten, kaarten, tekeningen, schilderijen, foto's
Primair	een ooggetuige, geeft direct informatie over een bepaald onderwerp
Secundair	geeft de informatie over een bepaald onderwerp via een Tussenpersoon (bv schrijver van een boek)

Verdieping voor vwo:

Of een bron primair of secundair is ligt aan de vraag die je wilt onderzoeken. Als je onderzoekt wie een bepaalde persoon was dan is zijn dagboek een primaire bron en een boek dat over die persoon geschreven is een secundaire bron. Als je onderzoekt hoe er over een bepaalde persoon geschreven is, is juist het geschreven boek een primaire bron.

Voorbeelden van bronnen over de Tweede Wereldoorlog in het Nationaal Archief staan in de PowerPoint Bronnen en zijn te vinden in de [Webexpo Tweede Wereldoorlog](#) en de [catalogus van de bibliotheek van het Nationaal Archief](#) of de [Bibliotheek Den Haag](#)

3 *Feit, mening en vooroordeel* (circa 10 a 15 minuten)

Vraag aan de leerlingen om deze begrippen uit te leggen.

Feit	Een feit is iets waarvan zeker is dat het is gebeurd of dat het waar is. Wanneer iets een feit is moet het bewezen kunnen worden.
Mening	Een mening is wat je van iets of iemand vindt, je gedachten ergens over. Een mening kan niet of heel moeilijk bewezen worden. Je kunt een mening wel onderbouwen met argumenten om uit te leggen waarom je iets denkt.

Vooroordeel Een vooroordeel is een overdreven mening, meestal omdat de persoon er niet genoeg over weet. Bij een vooroordeel kan je voorbeelden geven dat die overdreven mening niet klopt met de werkelijkheid.

Geef vervolgens een aantal voorbeelden en vraag of de leerlingen aan kunnen geven wat een mening, feit of vooroordeel is.

- De geallieerde soldaat die ons chocolade gaf was erg aardig.
- De Tweede Wereldoorlog is de eerste en tot nu toe enige oorlog waarin kernwapens zijn gebruikt.
- Nederlanders zaten tijdens de Tweede Wereldoorlog allemaal of bij het verzet of ze werkten mee met de Duitse bezetters.
- Alle Duitse soldaten hadden blond haar en blauwe ogen.
- Tijdens de Tweede Wereldoorlog bestond twee derde van de slachtoffers uit burgers.
- De knollen die tijdens de Hongerwinter werden opgegeten smaakten niet lekker.

Vraag de leerlingen na deze voorbeelden te hebben besproken om zelf voorbeelden te geven. Dat kunnen ook voorbeelden uit de actualiteit zijn.

4. *Historisch onderzoek (circa 10 a 15 minuten)*

Vraag aan de leerlingen of zij weten wat een historisch onderzoek is. Leg uit wat een historisch onderzoek is en hoe je daarmee aan de slag gaat.

Historisch onderzoek is onderzoek om er achter te komen wie iemand was of wat er is gebeurd. Zo'n onderzoek kan worden opgedeeld in stappen:

Stap 1 De onderzoeksvraag vast stellen. Bijvoorbeeld: Wat heeft mijn opa meegemaakt tijdens zijn leven en vooral voor hij trouwde?

Stap 2 Bronnen zoeken. Bijvoorbeeld: interview met opa en mensen die hem kennen, brieven, foto's, filmpjes, jaarboek, rapporten van school, enz.

Stap 3 Bronnen interpreteren. Wat voor bronnen zijn het en wat voor informatie geven ze? Heb ik te maken met feiten, meningen of vooroordelen? Wat zijn de bewijzen?

Stap 4 Interpretatie van de bronnen en het antwoord op de vraag opschrijven. Ook laten zien uit welke bronnen je de informatie hebt gehaald.

Vertel aan de leerlingen dat zij bij het Nationaal Archief een klein historisch onderzoek gaan doen over een gebeurtenis in de Tweede Wereldoorlog.

En dat ze de vragen bij de bronnen over feit, mening en vooroordeel, en bewijzen ook kunnen stellen bij verhalen die mensen vertellen, artikelen in de krant, informatie op internet en filmpjes. Is het echt gebeurd of is het een 'broodje aap' verhaal?

5. *Opfrisquiz Tweede Wereldoorlog (facultatief 5 minuten)*

Haal de kennis over de Tweede Wereldoorlog weer op met de PowerPoint Tweede Wereldoorlog Quiz. Sta macro's toe en start de diavoorstelling, klik op de antwoorden. Indien gewenst kunt u vragen weghalen.

Let op!

Het is belangrijk dat de klas van tevoren is opgedeeld in onderzoeksteams van drie leerlingen. Zij moeten tijdens de onderzoeksopdracht gaan samenwerken. Bij het bezoek wordt de groep in tweeën gesplitst en om deze reden is het noodzakelijk dat er **minstens twee begeleiders** met de klas meekomen. Het is handig als u de klas op school al in twee groepen heeft verdeeld, leerlingen die bij elkaar in het onderzoeksteam zitten moeten in dezelfde groep worden ingedeeld. We verwachten van de begeleiders een actieve inzet bij de les.

Busvervoer

Het busvervoer wordt geregeld door Cultuurmenu, het telefoonnummer bij problemen met het vervoer is: **06-29024055**.

Zijn er problemen met het busvervoer onderweg en dreigt u later te arriveren bij het Nationaal Archief? Laat het ons dan weten: **070-3315400**. Geef uw telefoonnummer door, dan kunnen onze rondleiders uw terugbellen en met u overleggen over de nog beschikbare tijd en of er iets moet vervallen.

Evaluatie

Wij stellen het erg op prijs als u na afloop van de les een evaluatie invult. Dat helpt ons de les te verbeteren, daar hebben volgende klassen profijt van.

Vult u de evaluatie in via de site van cultuurmenu.nl (klik op de tab evaluatie rechtsboven). Alvast bedankt!

Wij kijken uit naar uw bezoek aan het Nationaal Archief!

Met vriendelijke groet,

Namens team educatie Nationaal Archief
Ellen Loozen

E-mail: educatie@nationaalarchief.nl
www.gahetna.nl/onderwijs